

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК: НОВІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ КОНТРОЛЮ

DIGITALIZATION OF TAX AUDITS: NEW APPROACHES AND TECHNOLOGIES FOR IMPROVING CONTROL

У статті розглянуто вплив цифровізації на процеси податкових перевірок та дана оцінка нових підходів і технологій, що використовуються для поліпшення податкового контролю. Дослідження зосереджується на виявленні переваг і викликів, які виникають при впровадженні цифрових технологій у сферу податкових перевірок та електронного аудиту. Вивчено проблеми, пов'язані з недостатньою цифровою інфраструктурою та кваліфікацією співробітників податкових органів, а також обмеженнями в законодавчій базі, що перешкоджають повноцінному впровадженню електронних перевірок. Проаналізовані недоліки існуючої системи організації перевірок ДПС, серед яких: неточність оцінки ризиків, обмежені можливості аналізу великих масивів даних, трудомісткість складання актів перевірок. Визначено напрями вдосконалення методів роботи податкових аудиторів і створення умов для автоматизації і цифровізації документів.

Ключові слова: цифровізація, податкові перевірки, автоматизація, аудит, електронний аудит, аналіз даних, податкові зобов'язання.

The article discusses the impact of digitalization on tax audit processes and evaluates the new approaches and technologies used to improve control over the fulfillment of tax obligations. The study focuses on identifying the advantages and challenges arising from the implementation of digital technologies in tax audits, particularly through the automation of processes and electronic audits. It examines issues related to insufficient digital infrastructure and the qualifications of tax authority staff, as well as limitations in the legislative framework that hinder the full implementation of electronic audits. The article analyzes the shortcomings of the current system of audit organization in the State Tax Service, including inaccurate risk assessments, limited capacity for analyzing large data sets, labor-intensive preparation of audit reports, and the influence of subjective factors. To overcome the mentioned issues, it is important to implement modern approaches to organizing and conducting tax audits. One of the promising tools actively developing in international practice is electronic auditing (e-audit). Its essence lies in the fact that taxpayers provide financial and accounting information in a digital format according to standardized requirements. This information is processed using specialized software, which significantly increases the efficiency of audits. One of the most common formats for submitting electronic data is the Standard Audit File for Tax (SAF-T), developed by the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). SAF-T allows data to be exported from accounting systems in a standardized format, ensuring the reliability of information about assets, liabilities, capital, and other financial indicators of the taxpayer for a specific period. The digitalization of tax audits opens up great opportunities for improving tax compliance and reducing fraud both in Ukraine and abroad. However, the transition to digital tax audits faces challenges related to infrastructure, legislative frameworks, and resistance to change. Successful implementation depends on the development of reliable digital systems, the training of tax authorities, and the creation of clear regulations that protect taxpayers' rights and support effective audits. International cooperation and the harmonization of standards will also be critical in addressing the complexities of global tax compliance in the digital age.

Keywords: digitalization, tax audits, automation, audit, electronic audit, data analysis, tax obligations.

УДК 336.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.90-12>

Шепель І.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва, обліку
та фінансів,
Херсонський державний аграрно-
економічний університет

Shapel Inesa

Kherson State Agrarian and Economic
University

Постановка проблеми. Цифровізація податкових перевірок стала важливим питанням у сучасному податковому адмініструванні як в Україні, так і в світі. Зростаюча складність податкових систем, а також глобалізація економіки, зробили необхідним для урядів адаптуватися до нових технологій, щоб підвищити ефективність і точність податкових перевірок. Використання цифрових технологій у податковому контролі має на меті підвищити прозорість, зменшити людську помилку, боротися з шахрайством і покращити рівень виконання податкових зобов'язань. Однак, незважаючи на ці переваги, реалізація таких систем стикається з певними викликами, особливо в країнах на кшталт України, де цифрова інфраструктура та нормативно-правова база все ще перебувають на стадії розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у вивчення питань, пов'язаних із застосуванням інформаційних систем в контролі та оподаткуванні, зробили численні роботи провідних вітчизняних науковців. зокрема: Дмитренко Е.С., Подік .І., Живко М.О., Вольних А.І., Білецька Г.М., Ковтунович Н.Л., Чвертко Л., Пуголюк І., Цюцяк А. та ін. Попри значний обсяг досліджень, проведених економістами, обліковцями щодо використання інформаційних систем у податкових розрахунках, залишаються питання, що потребують додаткового розгляду, а також перспективи цифровізації податкової системи України. Застосування новітніх інформаційно комунікаційних технологій відкриває можливість створення ефективною інформаційної системи, яка базуватиметься на обліково-звітних даних

платників податків та інформації державних органів фінансового контролю [1, с. 50–51]. Подік І.І., Живко М.О., Вольних А.І. визначають «електронний аудит» як перевірку бухгалтерських операцій, що здійснюються в електронному середовищі за допомогою комп'ютеризованих інструментів із використанням аналітичних, оціночних та тестових методів аудиту [2]. Дмитренко Е.С. вважає електронний аудит платників податків можна визначити – як вид аудиту, що полягає у перевірці та аналізі органами контролю фактичного стану справ щодо достовірності податкової звітності і правильності ведення податкового обліку із застосуванням інформаційних технологій [3 с. 48]. Білецька Г.М., Ковтунович Н.Л., зазначивши, що такий аудит здійснюється через електронні форми податкової звітності, документообіг та відповідні комп'ютеризовані програми аналізу даних та файлів бухгалтерського обліку [4, с. 108].

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в аналізі та оцінці впливу цифровізації на податкові перевірки, вивченні нових підходів та технологій, які застосовуються для покращення контролю за виконанням податкових зобов'язань, а також у визначенні можливих переваг та викликів, які супроводжують впровадження цифрових технологій у цю сферу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з ключових проблем впровадження електронної форми проведення податкових перевірок є відсутність достатньої цифрової інфраструктури

та кваліфікації в ДПС. Багато податкових органів досі використовують застарілі системи і стикаються з труднощами у впровадженні нових технологій. До податкових інспекторів є професійний виклик переходу до більш ефективних і автоматизованих практик податкових перевірок. Попри досягнуті успіхи, законодавча база України щодо цифрових податків і електронних перевірок не є достатньо розвиненою. Необхідні оновлені закони, які підтримуватимуть цифрові перевірки, забезпечуватимуть захист даних у процесах перевірки. Нами згруповано та проаналізовано ряд проблемі недоліків, які потребують вдосконалення у чинній системі організації та проведення документальних і фактичних перевірок в таблиці 1.

Реалізація цих змін дозволить оптимізувати процеси перевірок, зменшити витрати часу і ресурсів як з боку контролюючих органів, так і платників податків, а також підвищити прозорість і об'єктивність процедур. Окрім цього, цифровізація сприятиме зменшенню помилок, пришвидшенню обробки даних і забезпеченню належного рівня безпеки інформації.

Для усунення цих недоліків необхідно запровадити автоматизовані системи аналізу ризиків, які ґрунтуються на використанні великих даних (Big Data) та штучного інтелекту. Це дозволить значно підвищити точність ризикоорієнтованих перевірок і скоротити час на обробку інформації. Окрім того, впровадження електронного документообігу, що охоплює всі етапи перевірок, сприятиме

Таблиця 1

Окремі проблеми чинної системи організації перевірок ДПС

Окреслення проблем і недоліків	Характеристика їх розв'язання
Проблеми організації перевірок	
Раціоналізація процесів роботи податкових аудиторів	Необхідно вдосконалити механізми, які впливають на якість їхньої роботи, забезпечуючи підвищення ефективності перевірок
Зниження адміністративного навантаження на платників податків	Це стосується як скорочення кількості документів, так і мінімізації обсягів запитуваної інформації
Автоматизація та цифровізація документів перевірок	Важливо впровадити сучасні інструменти для створення та обробки ключових документів, таких як накази на проведення перевірок, направлення, акти за результатами перевірок, а також матеріали, що стосуються фактичних перевірок
Недоліки чинної системи організації перевірок ДПС	
Неточність діючих методів оцінки ризиків	Інструменти, які застосовуються для планування та виконання податкових перевірок, потребують вдосконалення, оскільки не завжди дозволяють ефективно ідентифікувати ризикові ситуації.
Обмежені можливості аналізу великих масивів даних	За умов значного обсягу інформації, зокрема паперових документів, складно забезпечити повноцінний аналіз у встановлені строки.
Недостатня превентивність у виявленні помилок	Система податкового контролю не завжди дозволяє завчасно виявляти помилки при розрахунках податкових зобов'язань, що з часом призводить до значних коригувань та фінансових втрат.
Трудомісткість складання актів перевірок	Велика кількість документів досі формується в паперовій формі, що вимагає ручного введення даних, підвищуючи ймовірність помилок і затримок
Вплив суб'єктивного фактору	Людський фактор залишається суттєвою перешкодою для об'єктивного та неупередженого податкового контролю

Джерело: складено автором з використанням [5]

спрощенню процесів, зменшенню витрат ресурсів та мінімізації помилок. А також варто посилити систему навчання та моніторингу персоналу для зниження впливу людського фактору на результати перевірок.

Розуміння цифрових податкових перевірок серед українських платників податків ще перебуває на етапі розвитку. Потрібні кампанії з підвищення обізнаності та освіти громадян, щоб заробити довіру до цифрових систем і підкреслити їх переваги, такі як швидші строки обробки та більш точні перевірки.

США, Великобританія та багато країн ЄС, успішно реалізували комплексні цифрові податкові системи. Ці країни використовують аналітику великих даних і хмарні технології для оптимізації податкових перевірок і підвищення ефективності. Хоча цифровізація покращує контроль і прозорість, вона також піднімає питання щодо конфіденційності та безпеки даних платників податків. Багато країн шукають баланс між ефективними перевірками і захистом особистої та фінансової інформації громадян. В країнах, таких як Естонія та Сінгапур, інтегруються технології блокчейн у процеси податкових перевірок для прогнозування шахрайства, виявлення аномалій та оптимізації процедур перевірок при цьому це потребує значних інвестицій як в технології, так і в підготовку кадрів [4, с. 108].

Для подолання зазначених проблем важливо впроваджувати сучасні підходи до організації та проведення податкових перевірок. Одним із перспективних інструментів, що активно розвивається у міжнародній практиці, є електронний аудит (Е-аудит). Його суть полягає в тому, що платники податків надають фінансову та бухгалтерську інформацію у цифровому форматі за уніфікованими вимогами. Така інформація обробляється із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення, що значно підвищує ефективність перевірок [6]. Одним із найбільш поширених форматів подання електронних даних є стандартний аудиторський файл для податкових цілей (Standard Audit File – Tax, SAF-T), розроблений Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). SAF-T дозволяє експортувати дані з бухгалтерських систем у стандартизованому вигляді, що забезпечує достовірність інформації про активи, зобов'язання, капітал та інші фінансові показники платника податків за конкретний період.

Крім того, сучасні підходи до перевірок базуються на використанні ризик-орієнтованої моделі. На сьогодні відбір платників податків для перевірок здійснюється на підставі критеріїв ризику, затверджених на законодавчому рівні. Ці критерії постійно вдосконалюються відповідно до вимог часу, що дозволяє більш точно ідентифікувати потенційні порушення.

Подальший розвиток електронного аудиту та ризик-орієнтованого підходу має передбачати:

1) автоматизацію обробки SAF-T-файлів із використанням штучного інтелекту для аналізу великих масивів даних та виявлення відхилень;

2) розширення критеріїв оцінки ризиків із залученням даних з різних джерел, включаючи відкриті бази даних і реєстри;

3) інтеграцію цифрових технологій у процес планування та виконання перевірок для підвищення прозорості та зменшення суб'єктивного впливу.

Таким чином, електронний аудит у поєднанні з ризик-орієнтованим підходом є ключем до підвищення ефективності податкових перевірок, зменшення адміністративного тиску на платників податків та створення більш прозорої системи взаємодії з контролюючими органами.

Формування та подання платниками податків стандартного аудиторського файлу (SAF-T) сприятиме підвищенню точності та прозорості ведення бухгалтерського і податкового обліку. Це дозволить забезпечити належний рівень достовірності даних, що є важливим для своєчасного та коректного виконання податкових зобов'язань.

Застосування такого підходу стимулює платників податків дотримуватися вимог податкового та іншого законодавства, підвищуючи рівень добровільного виконання нормативних вимог. Крім того, стандартизований формат обміну інформацією зменшує можливість технічних помилок і розбіжностей, що, у свою чергу, сприяє зниженню конфліктів між платниками податків і контролюючими органами.

Запровадження SAF-T також створює передумови для автоматизації процесів моніторингу та аналізу даних. Контролюючі органи отримують можливість швидше та якісніше проводити перевірки, орієнтуючись на ризик-фактори. Це дозволяє зосередити зусилля на виявленні потенційних порушень і зменшити адміністративний тиск на сумлінних платників.

Додатково, впровадження стандартного аудиторського файлу сприяє гармонізації національних практик податкового обліку із міжнародними стандартами. Це особливо важливо в умовах глобалізації економіки та активної участі в міжнародній торгівлі, оскільки забезпечує єдиний підхід до обліку та звітності, який є зрозумілим для міжнародних партнерів і контролюючих органів інших країн. Таким чином, використання SAF-T є важливим кроком на шляху до цифровізації податкових процесів, покращення комунікації між платниками та державою, а також створення прозорого та справедливого податкового середовища.

Очікується, що впровадження електронного аудиту (Е-аудиту) для податкових органів забезпечить використання сучасних цифрових інструментів для автоматизованої обробки великих обсягів

даних, отриманих від платників податків. Це матиме низку позитивних наслідків (таблиця 2).

Додатково, впровадження Е-аудиту дозволить інтегрувати в систему контролю передові технології, такі як машинне навчання і штучний інтелект, що розширить можливості аналізу даних. Це сприятиме створенню більш прогнозованого та прозорого середовища для взаємодії між податковими органами та платниками податків, забезпечуючи зростання довіри до податкової системи та зменшення адміністративного тиску.

Перші етапи реалізації проекту «Е-аудит» у Державній податковій службі розпочалися у 2021 р. Основна увага була спрямована на великих платників податків та суб'єктів господарювання, які

є платниками ПДВ, за умови внесення відповідних змін до законодавства. Такий підхід передбачає поступове розширення використання електронного аудиту, що забезпечить поступову інтеграцію нових технологій у податкові процедури. Для інших категорій платників податків, які поки не подають SAF-T UA [8], продовжує застосовуватися традиційний підхід до проведення податкових перевірок. Цей підхід базується на використанні ризик-орієнтованої моделі відбору платників та методів аудиту, що ґрунтуються на результатах попередньої оцінки ризиків.

У той же час, впровадження електронного аудиту створює можливості для поступового переходу від класичних методів контролю до більш автоматизованих та ефективних технологій (табл. 3).

Таблиця 2

Позитивні наслідки впровадження електронного аудиту та їх характеристика

Позитивні наслідки	Характеристика
Удосконалення ризик-орієнтованих підходів	Впровадження Е-аудиту дозволить більш ефективно проводити системну оцінку ризиків, використовуючи аналітичні, контрольні та інші заходи на етапах підготовки до перевірки та її проведення
Оптимізація часу	Зменшення витрат робочого часу на виконання податкового контролю, що дозволить спрямувати ресурси на більш значущі завдання
Підвищення якості контролю	Автоматизований аналіз і тестування фінансових і податкових показників забезпечить точне виявлення невідповідностей і ризиків, сприяючи підвищенню результативності перевірок
Прискорення процесів аналізу	Цифровий формат дозволить швидше аналізувати дані бухгалтерського і податкового обліку, а також стандартизувати та уніфікувати процедури перевірок
Стимулювання добровільного дотримання законодавства	Автоматизація та прозорість процесів створять сприятливі умови для добровільного виконання платниками податків своїх зобов'язань
Зменшення впливу людського фактору	Автоматизовані системи мінімізують суб'єктивний вплив під час проведення перевірок, що сприятиме об'єктивності та неупередженості податкового контролю

Джерело: складено автором з використанням [7]

Таблиця 3

Впровадження електронного аудиту та їх характеристика за допомогою автоматизованих систем

Напрями	Характеристика
Удосконалення ефективних технологій направлено	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення ефективності аудиту, спрямовуючи ресурси на перевірку платників із високим рівнем ризику. 2. Забезпечення гнучкості підходів залежно від категорії платника, поступово розширюючи коло користувачів електронного аудиту. 3. Створення передумов для подальшої цифровізації процесів, адаптуючи систему під специфіку роботи різних категорій платників.
Удосконалення інформаційних технологій направлено на	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка програмного забезпечення, яке забезпечить автоматизовану обробку інформації, поданої платниками податків у форматі стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA), адаптованого для потреб українського законодавства. 2. Створення алгоритмів і тестів для аналізу даних SAF-T UA, які спрямовані на виявлення потенційно ризикових операцій та формування рекомендацій для податкових аудиторів під час документальних перевірок. 3. Розробка і затвердження методичних документів, які регламентують порядок перевірки дотримання податкового законодавства. <p>Це включає методики аналізу достовірності, повноти нарахування та своєчасності сплати податків і зборів, розроблені для кожного виду податкових зобов'язань окремо.</p>

Джерело: складено автором з використанням [6; 9]

Подальше впровадження SAF-T UA та розвиток проєкту «Е-аудит» сприятиме зменшенню адміністративного навантаження на платників податків, підвищенню прозорості процедур податкового контролю, а також покращенню взаємодії між податковими органами та платниками податків [10].

На сьогодні чинне податкове законодавство створює правові підстави для запровадження електронного аудиту (Е-аудиту) серед великих платників податків у межах проведення документальних перевірок. Державна податкова служба (ДПС) активно реалізує комплекс заходів, спрямованих на впровадження цієї технології в практику податкового контролю. Додатково, методики визначають покрокові інструкції для посадових осіб контролюючих органів під час виконання контрольно-перевірочних заходів, що підвищує їх ефективність і зменшує ймовірність суб'єктивних помилок [11].

Впровадження SAF-T UA та Е-аудиту створює нові можливості для підвищення прозорості податкового адміністрування, зменшення адміністративного навантаження на платників податків та вдосконалення ризик-орієнтованого підходу до перевірок. У перспективі ці інструменти можуть бути розширені на середній і малий бізнес, що сприятиме уніфікації та цифровізації всіх етапів податкового контролю. Такий підхід дозволить не лише оптимізувати взаємодію між податковими органами та платниками, а й посилити контроль за дотриманням податкових норм, зменшуючи водночас конфлікти та підвищуючи довіру до податкової системи.

Максимальна ефективність від впровадження Е-аудиту очікується за умови його інтеграції в рамки комплексного підходу, спрямованого на вдосконалення умов дотримання податкового законодавства платниками податків. Такий підхід має враховувати не лише технічну підтримку аудиторських процесів, а й ширше впливати на взаємодію між платниками податків та податковими органами.

Ключовим елементом реалізації цього підходу є розробка та впровадження стандартизованих вимог і процедур для обміну інформацією. Це включає чіткі та зрозумілі правила надання даних, які використовуються для перевірки правильності нарахування податків та повноти їх сплати. Крім того, комплексний підхід до Е-аудиту згруповано в таблиці 4.

Таким чином, впровадження Е-аудиту у межах комплексного підходу не лише оптимізує процеси податкового аудиту, але й створює умови для прозорості, ефективної та взаємовигідної співпраці між податковими органами та платниками податків. У перспективі це може стати важливим кроком до формування сучасної, цифровізованої податкової системи, яка відповідає викликам сьогодення. Впровадження цифровізації процесів, пов'язаних із формуванням матеріалів фактичних перевірок, за допомогою сучасних інформаційних технологій забезпечить низку важливих переваг, які згруповані в таблиці 5.

Додатково цифровізація процесів створює умови для інтеграції із загальною системою електронного документообігу, що дозволить більш ефективно обмінюватися інформацією між платниками податків та податковими органами. В цілому, цифровізація матеріалів фактичних перевірок є важливим кроком до модернізації податкової системи, що відповідає сучасним викликам і сприяє формуванню довірчих відносин між державою та бізнесом. Для ефективного вирішення виявлених проблем у податковій сфері планується продовження реалізації проєкту «Е-аудит» до 2027 р. шляхом впровадження комплексних реформ, які охоплюватимуть такі заходи, які згруповані в таблиці 6.

Передбачається постійне удосконалення професійних навичок співробітників Державної податкової служби (ДПС) у галузі цифровізації процесів фактичних перевірок. Це включає: визначення потреб у підготовці персоналу для роботи з новими цифровими інструментами та технологіями; розробку та реалізацію навчальних програм та курсів підвищення

Таблиця 4

Напрями комплексного підходу електронного аудиту та їх характеристика

Позитивні наслідки	Характеристика
Розширення аналітичних можливостей	Забезпечення автоматизованого аналізу даних, який дозволить не лише виявляти помилки, а й надавати рекомендації для їх виправлення
Підтримку платників податків	Створення інформаційних платформ і сервісів, які сприятимуть кращому розумінню вимог податкового законодавства
Удосконалення навчання податкових інспекторів	Підвищення кваліфікації працівників податкових органів для роботи з новими технологіями та інструментами аналізу даних
Спрощення податкових процедур	Оозробка інтуїтивно зрозумілих інтерфейсів та алгоритмів, які мінімізують адміністративне навантаження на платників податків

Джерело: складено автором з використанням [8]

Таблиця 5

Переваги цифровізації при проведенні фактичних перевірок ДПС

Перевага	Характеристика
Оптимізація використання робочого часу	автоматизація підготовки акта фактичної перевірки значно скоротить час, необхідний для виконання цієї процедури, що дозволить фахівцям податкових органів зосередитися на інших важливих завданнях
Підвищення якості контролю	цифрові рішення дозволять забезпечити точність і послідовність у складанні матеріалів, що сприятиме покращенню ефективності податкового контролю
Мінімізація впливу людського фактору	автоматизовані алгоритми зменшать можливість суб'єктивних помилок під час складання документів та аналізу даних.
Комфорт для платників податків	надання доступу до результатів фактичних перевірок у зручному електронному форматі підвищить прозорість і спростить взаємодію між податковими органами та платниками
Покращенню прозорості	електронний формат надасть можливість детального ознайомлення з усіма етапами перевірки та забезпечить чітке документування результатів
Зниженню адміністративного навантаження	автоматизація та стандартизація процесів спростять процедури як для податкових органів, так і для платників податків

Джерело: складено автором з використанням [10]

Таблиця 6

Напрями та строки впровадження проєкту «Е-аудит» ДПС

Напрямок	Характеристика реалізації
Удосконалення методології перевірок (2024–2027 рр.)	Протягом цього періоду передбачається вдосконалення методик перевірки дотримання податкового законодавства. Це включає створення чітких і деталізованих інструкцій для посадових осіб, які виконують контрольні заходи, зокрема щодо перевірки правильності, повноти нарахування та своєчасності сплати податків і зборів для кожного типу податкових зобов'язань.
Розробка і впровадження IT-рішень для обробки даних SAF-T UA (2024–2027 роки)	до 2025 р.- завершення тестування та запуск у використання інформаційних рішень для обробки даних SAF-T UA серед великих платників податків. до 2027 р.- поширення системи «Е-аудит» на всіх платників податків, зареєстрованих платниками ПДВ, за умови прийняття відповідних змін до нормативно-правової бази. Це забезпечить масштабну цифровізацію процесів податкового контролю.
Розробка та вдосконалення алгоритмів і тестів SAF-T UA (постійно)	Передбачається безперервна робота над створенням нових алгоритмів і вдосконаленням існуючих інструментів аналізу даних. Це дозволить підвищити точність і ефективність виявлення ризикових операцій, що потребують уваги аудиторів
Підвищення кваліфікації персоналу (з 2024 року)	1) Визначення потреб у підвищенні професійних навичок персоналу. Розробку спеціалізованих навчальних програм із впровадженням сучасних методів і технологій, необхідних для виконання обов'язків у межах «Е-аудиту». 2) Проведення тренінгів і практичних занять для забезпечення ефективного використання інформаційно-комунікаційних систем у податковій сфері.
Додаткові заходи	1) Створення умов для постійного моніторингу ефективності впроваджених змін. 2) Розробка рекомендацій щодо адаптації законодавства для забезпечення сталого розвитку цифровізації у сфері податкового аудиту. 3) Забезпечення інтеграції нових IT-рішень із існуючими системами для формування єдиної цифрової екосистеми податкового адміністрування
Підготовка законодавчих змін (2024–2027 роки)	Протягом цього періоду передбачається розробка та впровадження законодавчих змін, які забезпечать обов'язкове подання стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) великими платниками податків, а в подальшому - і усіма платниками ПДВ. Це також включає внесення змін до підзаконних актів з метою гармонізації їх із новими законодавчими вимогами та забезпечення безперешкодного переходу до електронного аудиту.
Розробка програмного забезпечення для цифровізації матеріалів фактичних перевірок (2023–2025 рр.)	У цей період планується розробка та впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для цифровізації процесу створення матеріалів фактичних перевірок. Це дозволить автоматизувати та стандартизувати документообіг, що, у свою чергу, підвищить ефективність податкового контролю та зменшить ризики людських помилок при обробці документів

Джерело: складено автором з використанням [7]

кваліфікації, орієнтованих на специфіку роботи з цифровими платформами, що використовуються для обробки даних SAF-T UA та матеріалів перевірок; регулярне оновлення навчальних планів для забезпечення високого рівня підготовки фахівців, здатних ефективно використовувати сучасні інформаційні системи в податковому адмініструванні.

Запровадження цих заходів сприятиме розвитку професіоналізму кадрів та підвищенню ефективності роботи ДПС, а також забезпечить поступовий перехід до цифрового управління податковими перевітками, що значно покращить якість взаємодії з платниками податків і спростить виконання податкових зобов'язань. Комплексна реалізація цих заходів дозволить не лише вирішити існуючі проблеми, а й створити умови для подальшого вдосконалення податкової системи, зменшення адміністративного навантаження на бізнес і підвищення рівня добровільної сплати податків.

Постійно, починаючи з 2024 р. потрібно забезпечення зворотного зв'язку з усіма зацікавленими сторонами щодо вдосконалення процесів організації та виконання документальних і фактичних перевірок для своєчасного виявлення недоліків та їх усунення. Зокрема, передбачається: проведення опитувань серед платників податків для оцінки якості роботи податкових органів в рамках глобального опитування про ефективність діяльності Державної податкової служби (ДПС). Це дозволить зібрати важливу інформацію для підвищення якості контролю та адаптації стратегій роботи ДПС відповідно до потреб платників податків.

Постійне підтримання активної комунікації з ключовими зацікавленими сторонами, зокрема з експертами, платниками податків та іншими учасниками податкової сфери, через проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, навчальних семінарів та публічних заходів, що популяризують нові підходи до проведення перевірок. Це також включає організацію спеціалізованих тренінгів для підвищення рівня обізнаності платників податків щодо змін у законодавстві та процесах перевірок. Такі заходи забезпечать своєчасне реагування на проблеми та удосконалення процесів, а також сприятимуть зміцненню довіри до податкової служби, підвищенню її ефективності та прозорості в очах громадськості та платників податків.

Зростання цифровізації також створює проблеми щодо глобальної податкової відповідності. Різні країни мають різні стандарти, що може призводити до неузгодженостей та неефективностей у міжнародних податкових перевірках. Зростає потреба в міжнародній співпраці та гармонізації стандартів цифрових податкових перевірок для більш ефективного глобального податкового контролю.

Висновки. Цифровізація податкових перевірок відкриває великі можливості для покращення

податкового виконання та зменшення шахрайства як в Україні, так і за кордоном. Однак перехід до цифрових податкових перевірок стикається з викликами, пов'язаними з інфраструктурою, законодавчою базою та опором змінам. Успішна реалізація залежить від розвитку надійних цифрових систем, підготовки податкових органів і створення чітких нормативних актів, які захищатимуть права платників податків і сприятимуть ефективним перевіркам. Міжнародна співпраця та гармонізація стандартів також будуть критичними для вирішення складнощів глобальної податкової відповідності в цифрову епоху.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4 (83). С. 48–55. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/83/1188.pdf> (дата звернення 18.11.2024).
2. Подік І.І., Живко М.О., Вольних А.І. Електронний аудит на основі податкового аудиторського файлу: світовий досвід та українські перспективи. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 158–166.
3. Дмитренко Е.С., Електронний аудит платників податків: проблеми запровадження в Україні. *Київський часопис права*. 2021. № 1. С. 46–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/kj/2021.1.7> (дата звернення 19.11.2024).
4. Білецька Г.М., Ковтунович Н.Л. Щодо особливостей світових тенденцій запровадження та здійснення е-аудиту. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 107–110.
5. Чвертко Л., Пуголовко І. Виклики для функцій податкового менеджменту в умовах цифрової трансформації. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-99> (дата звернення 20.11.2024).
6. Мінфін презентує Концепцію е-аудиту для платників податків. Мінфін України. 30 листопада 2020. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/minfin_prezentuie_kontseptsiuu_e-auditu_dlia_platnikiv_podatkiv-2570 (дата звернення: 20.11.2024).
7. Національна стратегія доходів до 2030 року. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (дата звернення 19.11.2024).
8. Структура надання електронних документів (інформації) великим платником податків (стандартний аудиторський файл (SAF-T UA)) затверджена наказом Міністерства фінансів України від 15 вересня 2020 року № 561 «Про затвердження Змін до Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі при проведенні документальної перевірки».
9. Електронний аудит на основі податкового аудиторського файлу: світовий досвід та українські перспективи. URL: http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/SPS_2018_1/24.pdf (дата звернення 18.11.2024).
10. Концепція впровадження електронного аудиту (е-аудиту) для платників податків. URL: <https://mof.gov.ua/>

storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%96%CC%88_%D0%B5_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83_30_11_2020.pdf (дата звернення 17.11.2024).

11. Про затвердження Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі: Наказ Мінфіну від 07.11.2011 № 1393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-12#Text> (дата звернення: 22. 10.2024).

REFERENCES:

1. Tsiutsiak A., Tsiutsiak I., Tsiutsiak V. (2023) Tsyfrovizatsiia podatkovoi systemy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [Digitalization of the Tax System: Current State, Challenges, and Prospects]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu *Galician economic journal*, vol. 4 (83), pp. 48–55. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/83/1188.pdf> (accessed November 18, 2024).

2. Podik I.I., Zhyvko M.O., Volnykh A.I. (2018) Elektronnyi audyt na osnovi podatkovoho audyorskoho failu: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy [Electronic Audit Based on the Tax Audit File: Global Experience and Ukrainian Perspectives]. *Sotsialno-pravovi studii*, vol. 1, pp. 158–166.

3. Dmytrenko E.S. (2021) Elektronnyi audyt platnykiv podatkov: problemy zaprovadzhennia v Ukraini [Electronic Audit of Taxpayers: Issues of Implementation in Ukraine]. *Kyivskyi chasopys prava*, vol. 1, pp. 46–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.1.7> (accessed November 19, 2024).

4. Biletska H.M., Kovtunovych N.L. (2017) Shchodo osoblyvostei svitovykh tendentsii zaprovadzhennia ta zdiisnennia e-audytu [On the Specifics of Global Trends in the Implementation and Conduct of E-Audit]. *Porivnialno-analitychne pravo*, vol. 3, pp. 107–110.

5. Chvertko L., Puholovko I. (2023) Vyklyky dlia funktsii podatkovoho menedzhmentu v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Challenges for the Tax Management Function in the Context of Digital Transformation]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-99> (accessed November 20, 2024).

6. Minfin prezentuie Kontseptsiiu e-audytu dlia platnykiv podatkov [The Ministry of Finance Presents

the Concept of E-Audit for Taxpayers]. Minfin Ukrainy. 30.11.2020. Available at: https://www.mof.gov.ua/uk/news/minfin_prezentuie_kontseptsiiu_e-audytu_dlia_platnykiv_podatkiv-2570 (accessed November 20, 2024).

7. Natsionalna stratehiia dokhodiv do 2030 roku [National Revenue Strategy Until 2030]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (accessed November 19, 2024).

8. Struktura nadannia elektronnykh dokumentiv (informatsii) velykym platnykom podatkov (standartnyi audyorskyy fail (SAF-T UA)) zatverdzhena nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 15 veresnia 2020 roku № 561 “Pro zatverdzhennia Zmin do Poriadku nadannia dokumentiv velykoho platnyka podatkov v elektronniï formi pry provedenni dokumentalnoi perevirky” [The structure of providing electronic documents (information) by a large taxpayer (standard audit file (SAF-T UA)) is approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated September 15, 2020 No. 561 “On approval of Amendments to the Procedure for providing documents of a large taxpayer in electronic form when conducting a documentary audit”].

9. Elektronnyi audyt na osnovi podatkovoho audyorskoho failu: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy [Electronic Audit Based on the Tax Audit File: Global Experience and Ukrainian Perspectives]. Available at: http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/SPS_2018_1/24.pdf (accessed November 18, 2024).

10. Kontseptsiiia vprovadzhennia elektronnoho audytu (e-audytu) dlia platnykiv podatkov [Concept of Implementing Electronic Audit (E-Audit) for Taxpayers]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%96%CC%88_%D0%B5_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83_30_11_2020.pdf (accessed November 17, 2024).

11. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia dokumentiv velykoho platnyka podatkov v elektronniï formi [On the Approval of the Procedure for Providing Documents by Large Taxpayers in Electronic Form]. Nakaz Minfinu vid 07.11.2011 № 1393. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-12#Text> (accessed November 22, 2024).